

УДК : 351

[https://doi.org/10.32689/2617-2224-2020-5\(25\)-84-94](https://doi.org/10.32689/2617-2224-2020-5(25)-84-94)

Кива Ілля Володимирович,
аспірант Міжрегіональної Академії управління персоналом, 03039, м. Київ, вул. Фрометівська, 2, тел.: (044) 264-52-54, email: Kiva_2020@ukr.net, <https://orcid.org/0000-0002-2048-8520>

Кива Ілля Владимирович,
аспірант Межрегиональной Академии управления персоналом, 03039, г. Киев, ул. Фрометовская, 2, тел. : (044) 264-52-54, email: Kiva_2020@ukr.net, <https://orcid.org/0000-0002-2048-8520>

Kiva Ilya Volodymyrovych,
graduate student of the Interregional Academy of Personnel Management, 03039, Kyiv, Str. Frometivska, 2, tel. : (044) 264-52-54,

email: Kiva_2020@ukr.net, <https://orcid.org/0000-0002-2048-8520>

ДОСВІД РЕАЛІЗАЦІЇ МЕХАНІЗМІВ ВПЛИВУ ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА НА ДЕРЖАВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ ПРАВООХОРОННОЇ ДІЯЛЬНОСТІ У СУЧАСНІЙ УКРАЇНІ

Анотація. Визначено досвід реалізації механізмів впливу громадянського суспільства на державне регулювання правоохоронної діяльності у сучасній Україні. Зазначено, що взаємодія ланцюга громадянське суспільство — державні органи — правоохоронні органи має трирівневу структуру, адже здійснюється на суспільному (громада, населення, суспільна ініціативність), державно-управлінському (роль державних органів як суб'єктів законодавчої ініціативи — створення законів та підзаконних актів) та власне законодавчому рівні (функціонування законів України “Про національну безпеку України” та “Про оперативно-розшукову діяльність”).

Проаналізовано, що ефективне використання принципу розподілу влади в Україні забезпечує громадянську захищеність, право на свободу в усіх її виявах, економіко-соціальний та політичний баланс суспільного розвитку в Україні. Діяльність правоохоронних органів, відповідно до цього принци-

пу, в сучасній Україні базується на принципах детального розподілу основ їх діяльності та функціонування, а також на гарантованій професійності їх діяльності та дотриманні принципу відповідальності за власну діяльність, котрий прямо кореспондує засадничим положенням, що закладені Конституцією України.

Отже, можна говорити про наявність на теренах України державно-управлінського та політико-законодавчого апаратів, що дають можливість побічно, у непрямий спосіб (пасивно) реалізовувати процес впливу громадянського суспільства на діяльність правоохоронних органів шляхом нормотворчості та законодавчого регулювання.

Обґрунтовано, що верховенство закону та законність як принципи, закладені Конституцією, також знаходять своє пряме відображення у діяльності правоохоронних органів та впливі громадянського суспільства (у якості не лише групи людей, а й державного устрою сучасної України) на державне регулювання правоохоронної діяльності.

Ключові слова: механізми державного впливу, діяльність правоохоронних органів, громадянське суспільство, політичний баланс суспільного розвитку, принцип розподілу влади, Закон України “Про національну безпеку України”.

ОПЫТ РЕАЛИЗАЦИИ МЕХАНИЗМОВ ВЛИЯНИЯ ГРАЖДАНСКОГО ОБЩЕСТВА НА ГОСУДАРСТВЕННОЕ РЕГУЛИРОВАНИЕ ПРАВООХРАНИТЕЛЬНОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ В СОВРЕМЕННОЙ УКРАИНЕ

Аннотация. Определен опыт реализации механизмов влияния гражданского общества на государственное регулирование правоохранительной деятельности в современной Украине. Отмечено, что взаимодействие цепи гражданское общество — государственные органы — правоохранительные органы имеет трехуровневую структуру, ведь осуществляется на общественном (община, население, общественная инициативность), государственно-управленческом (роль государственных органов как субъектов законодательной инициативы — создание законов и подзаконных актов) и собственно законодательном уровне (функционирование законов Украины “О национальной безопасности Украины” и “Об оперативно-розыскной деятельности”).

Проанализировано, что эффективное использование принципа разделения властей в Украине обеспечивает гражданскую защищенность, право на свободу во всех ее проявлениях, экономико-социальный и политический баланс общественного развития в Украине. Деятельность правоохранительных органов, согласно этому принципу, в современной Украине базируется на принципах детального распределения основ их деятельности и функционирования, а также на гарантированном профессионализме их деятельности и соблюдении принципа ответственности за свою деятельность, который прямо корреспондирует основополагающим положениям, заложенным Конституцией Украины.

Поэтому, можно говорить о наличии на территории Украины государственно-управленческого и политико-законодательного аппаратов, которые дают возможность косвенно, косвенным образом (пассивно) реализовывать процесс влияния гражданского общества на деятельность правоохранительных органов путем нормотворчества и законодательного регулирования.

Обосновано, что верховенство закона и законности как принципы, заложенные Конституцией, также находят свое прямое отражение в деятельности правоохранительных органов и влиянии гражданского общества (в качестве не только группы людей, но и государственного устройства современной Украины) на государственное регулирование правоохранительной деятельности.

Ключевые слова: механизмы государственного воздействия, деятельность правоохранительных органов, гражданское общество, политический баланс общественного развития, принцип разделения власти, Закон Украины “О национальной безопасности Украины”..

EXPERIENCE OF REALIZATION OF MECHANISMS OF INFLUENCE OF CIVIL SOCIETY ON STATE REGULATION OF LAW ENFORCEMENT ACTIVITY IN MODERN UKRAINE

Abstract. The article identifies the experience of implementing the mechanisms of civil society influence on state regulation of law enforcement in modern Ukraine. It is noted that the interaction of the chain civil society – state agencies – law enforcement agencies has a three-tier structure, as it is carried out at the public (community, population, public initiative), public administration (the role of state agencies as subjects of legislative initiative – creation of laws and bylaws). and the actual legislative level (functioning of the laws of Ukraine “On National Security of Ukraine” and “On operational and investigative activities”).

It is analyzed that the effective use of the principle of separation of powers in Ukraine provides civil protection, the right to freedom in all its manifestations, the economic, social and political balance of social development in Ukraine. The activities of law enforcement agencies, according to this principle, in modern Ukraine are based on the principles of detailed distribution of the foundations of their activities and functioning, as well as on the guaranteed professionalism of their activities and adherence to the principle of responsibility for their activities, which directly corresponds to the fundamental provisions laid down by the Constitution of Ukraine.

Because of this, we can talk about the existence of state-administrative and political-legislative apparatus in Ukraine, which allow indirectly, indirectly (indirectly) to implement the process of civil society influence on law enforcement agencies through rule-making and legislative regulation.

It has been substantiated that the rule of law and legality as principles enshrined in the Constitution are also directly reflected in the activities of law enforcement

agencies and the influence of civil society (as not only a group of people but also the state system of modern Ukraine) on state regulation of law enforcement.

Keywords: mechanisms of state influence, activities of law enforcement agencies, civil society, political balance of social development, the principle of separation of powers, the law of Ukraine “On the national security of Ukraine”.

Постановка проблеми. Громадянське суспільство, будучи суспільним феноменом, є двигуном та рушійною силою соціально-економічних, політичних, правових та державно-управлінських перетворень. Варто зауважити, що в сучасній Україні як демократичній та правовій державі, розповсюдженим є людиноцентристський підхід — сюди відносимо повагу до прав та свобод, а також право на вільне вираження власних поглядів через суспільно-державну комунікацію.

Необхідно відзначити, що суспільними передумовами до виокремлення впливу громадянського суспільства на державне регулювання правоохоронної діяльності в Україні є, в першу чергу, дисбаланс між ефективністю та законністю державно-управлінських процесів, що поєднується із зростанням ролі суспільства у процесі владно-політичних перетворень. Соціально-правові та економічні проблеми мають тенденцію до швидкого розгалуження: відтак, в Україні дедалі чіткіше постає прецедент певного вдосконалення кооперації між владним апаратом та соціальними інститутами (у тому числі, суспільством).

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Зазначу, що дослідженням ролі та значимості діяльності правоохоронних органів в умовах

формування сучасної моделі громадянського суспільства займались: В. Білокопитов, І. Жукова, В. Ковальчук, Л. Мельник, М. Месюк, Є. Романенко та ін.

Беручи до уваги низку наукових досліджень із питань впливу громадянського суспільства на державне регулювання правоохоронної діяльності, доцільним буде розглянути задекларовані у сучасному законодавстві механізми впливу громадянського суспільства на державне регулювання правоохоронних органів в Україні.

Мета статті — обґрунтувати досвід реалізації механізмів впливу громадянського суспільства на державне регулювання правоохоронної діяльності у сучасній Україні.

Виклад основного матеріалу. У сучасній Україні питання вдосконалення та систематизації державно-управлінських процесів регулювання правоохоронної діяльності нерозривно пов'язане із законодавчим та нормативним виокремленням підходів до розуміння специфіки функціонування правоохоронних органів. При цьому, характеристика взаємодії ланцюга громадянське суспільство – державні органи – правоохоронні органи має трирівневу структуру, адже здійснюється на суспільному (громада, населення, суспільна ініціативність), держав-

но-управлінському (роль державних органів як суб'єктів законодавчої ініціативи — створення законів та підзаконних актів) та власне законодавчому рівні (функціонування законів України “Про національну безпеку України” та “Про оперативно-розшукову діяльність”).

Зазначу також, що у Законі України “Про національну безпеку України” правоохоронні органи визначено як сили безпеки, які, відповідно до норм Конституції та українського законодавства, забезпечують схоронність та захищеність державно-безпекових інтересів України. Таким чином, водночас, законодавцем акцентовано увагу на ролі держави, уряду та політичної системи на регулювання правоохоронної діяльності в сучасній Україні. Проте останнє є логічним продовженням громадського активізму та ініціативи: як відомо, Конституція України проголошує низку прав громадян, що найчастіше не враховуються представниками правопорядку під час виконання професійних обов'язків [1].

Важливо зазначити, що взаємодія громадянського суспільства із державою та подальший вплив останньої на регулювання правоохоронної діяльності — питання державно-управлінської ефективності та відкритості функціонування урядових інституцій України. Відтак, процедурно та ідеологічно процес гуманного, демократично-громадянського контролю за діяльністю держави та її законодавчих ініціатив вважатимемо прикладом дієвого, прямого механізму впливу на державно-правоохоронний апарат. Логічним є зв'язок між державою та органами правопоряд-

ку — адже структурно-функціональний апарат державного управління передбачає роль правоохоронних органів як посередників, які виконують державні директиви [2, с. 26–27].

Водночас, саме до функцій та завдань громадянського суспільства належить суто демократична діяльність щодо запобігання та попередження асоціальної, антигромадянської діяльності держави, що порушує права, свободи та інтереси пересічних громадян.

Влада та уряд, комунікуючи із громадянськими ініціативними групами, закладають підвалини практичної реалізації правових, соціальних та гуманних принципів державного управління, базисом яких є Конституція України — водночас, в аспекті культивування законності суспільно-політичної активності громадян у сучасній Україні використовуються й акти міжнародного законодавства: Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод, Міжнародний пакт про громадянські та політичні права тощо.

Також можна констатувати, що механізми впливу громадянського суспільства на державне регулювання правоохоронної діяльності в Україні мають свої предметні витоки. До таких, зокрема, можна віднести: необхідність державно-владного контролю над демократичністю правоохоронних органів; концепцію недопущення порушень прав, свобод та інтересів громадян (як законних, так і конституційно-правових), контрольну-ревізійну діяльність у сфері запобігання корупції у правоохоронних органах та органах влади. Отже, громадська активність

та співпраця із урядом щодо ефективного процесу законотворчості у сфері правоохоронної діяльності є важливими для захисту та протекції норм Конституції України, якими гарантується повага до людини та функціонування усіх інститутів громадянського суспільства [3, с. 53–55].

Зауважу, що сфера діяльності правоохоронних органів в Україні є досить секретною галуззю державно-управлінських перетворень. Це, власне, можна визначати як одну з перешкод громадської активності та її комунікації із органами влади у питаннях законотворчості. Проте громада та її право на свободу слова, думки та вираження, зокрема, політичних поглядів та переконань є логічним продовженням одне одного.

Суспільно-політичний, демократичний та державно-управлінський контроль за діяльністю держави у сфері регламентації компетенції правоохоронних органів знаходять свою регламентацію у директивах Організації Об'єднаних Націй, Ради Європи та Європейського Союзу. Останні, нагадаємо, є частиною національного законодавства у випадку ратифікації та надання згоди на їх обов'язковість Верховною Радою України (про що зазначається у ст. 8 Основного Закону – Конституції України) [4].

Маю відзначити, що ефективність державно-владної комунікації із суспільством має складну та комплексну державно-управлінську структуру. Отже, у контексті державно-суспільного регулювання правоохоронної діяльності за допомогою соціального діалогу влади та громадян важливим

є законодавчо-нормативне декларування та генерування принципів громадянського суспільства [5].

Як зазначалося раніше, у сфері регламентації основ діяльності законодавця, держави Україна, по відношенню до комунікації із громадянами – і, як наслідок, забезпечення прав, свобод та інтересів громадян шляхом побудови законодавчих механізмів захисту від свавілля органів правопорядку, вагому роль відіграє ієрархія нормативно-правових актів, які включають національні джерела (Конституція України, закони України “Про національну безпеку” та “Про оперативну-розшукову діяльність”) та міжнародно-правові джерела, згода на обов'язковість використання яких надається Верховною Радою України відповідно до ст. 8 Основного Закону, які, відповідно, є частиною національного законодавства (Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод, Міжнародний пакт про громадянські та політичні права, директиви Організації Об'єднаних Націй, Ради Європи та Європейського Союзу).

У дійсності, саме структурно-специфічні особливості взаємодії влади та суспільства знаходять своє відображення та можуть бути оцінені через призму соціального діалогу. Отже, в Україні концепт соціального діалогу у сфері державного регулювання правоохоронної діяльності відображається шляхом постановки проблеми суспільством та її вирішення шляхом пошуку консенсуальних рішень. Діяльність правоохоронних органів та їх оцінка громадою – сигнал для влади щодо усунення, або попередження, подальшої дер-

жавно-управлінської кризи, або нівелювання громадського невдоволення.

Водночас необхідно зазначити, що влада в Україні як у державі з яскраво вираженим підходом до загального благоденства та правового режиму, має тенденції до створення державно-управлінських підвалин інтегративного суспільства. Подібне знаходить свій вияв, зокрема, у побудові соціально-політичного підходу владно-громадянського спілкування, співпраці та комунікації, адже влада є не лише апаратом державно-управлінського урядування, але й діє в інтересах від імені та відповідно до законних вимог (потреб) суспільно-громадянського характеру.

За фактом, державне управління у сучасній Україні, знаходячись на стадії прогресивної розбудови, набуває ознак суспільно-політичного інституту комунікації із громадськістю. Це є позитивним фактором, адже дієва, функціональна та ефективна взаємодія ланцюга громадськість – державно-владні інститути – правоохоронні органи можлива за умови соціально-правової природи державно-управлінських механізмів.

Звісно, громадянське суспільство має законодавче підґрунтя, на основі якого базується стилістика його функціонування у правовому полі. У сучасній Україні, відтак, подібним нормативно-правовим актом є Закон України “Про громадські об’єднання”, мета якого є тотальна регламентація юридико-правових основ діяльності громадських організацій в Україні, структура та специфіка їх формування, створення та реєстрації [6, с. 335–340].

У цьому контексті маю зауважити, що будь-яка громадянська ініціатива по відношенню до держави має бути законодавчо оформленою (як громадське об’єднання, або громадська організація); діяти у правовій площині (відповідно до норм національного законодавства України та міжнародно-правових актів, згода на обов’язковість яких надана Верховною Радою України); відстоювати законні, конституційні права, свободи та інтереси людини та громадянина шляхом соціально інтегрованого, демократичного діалогу з владою щодо вирішення питання діяльності правоохоронних органів та правової регламентації правоохоронної діяльності у сучасній Україні, загалом.

Процес контролю над діяльністю правоохоронних органів з боку суспільства – основа політичного, економічного, соціального устрою держави Україна. Важливим аспектом у питаннях співдіяльності та співіснування правоохоронних органів та громадянського суспільства є дотримання норм Конституції України: органи правопорядку у своїй діяльності покладаються на необхідність визнання людини, її життя та здоров’я в якості найвищої соціальної цінності, одночасно констатуючи та культивуєчи обов’язковість дотримання та реалізації прав та свобод людини.

Неприпустимість порушення прав та свобод людини, своєю чергою, породжує ще один конституційний принцип: забезпеченість суверенітету та влада, які, як зазначено у Конституції України, належать народу. Він здійснює її безпосередньо – що, власне, породжує його можливість використовувати кон-

ституційно-правовий імунітет та законні права задля відстоювання власних інтересів під час взаємодії з правоохоронними органами [7].

Маємо зазначити, що узурпація будь-якої з гілок влади в Україні не допускається. Це, знову-таки, є важливою нормою Конституції України у світлі взаємодії громадськості та правоохоронних органів (а також подальшого суспільного впливу на них), адже вона регламентує розподіл влади на законодавчу, виконавчу та судову гілки: для народовладдя — це ознака владно-державної транспарентності та імплементації у державно-владну структуру правоохоронних органів, загальноправових принципів, використання яких асоціюється із демократичним правовим режимом.

Верховенство права, яке є одним з основоположних принципів Конституції України та Закону України “Про Національну поліцію” від 02.07.2015 р. № 580-VII закріплює тенденцію до народовладдя та надає можливість громадськості співпрацювати з правоохоронними органами, таким чином впливаючи на їх законодавчий, державно-управлінський та соціально-політичний статус. Подібні принципи права, символізуючи демократизм та гуманізм як стилістику державного режиму, створюють для громадян можливість вільно, беззастережно, відкрито та на свій розсуд виражати власну думку.

У питаннях співпраці громадян та правоохоронних органів норми Конституції України (а також їх дотримання органами правопорядку) відіграють фундаментальну роль — адже, будучи нормами пря-

мої дії, вони сприяють формуванню більш гнучкого державно-управлінського підходу до визначення статусу правоохоронних органів із залученням громадської ініціативи [8, с. 4].

Зазначимо, що Закон України “Про національну безпеку України” від 21.06.2018 р. № 2469-VIII, водночас виступає ще одним суспільним регулятором правомірності та юридичної законності у діяльності правоохоронних органів у сучасній Україні. Фактично, даним нормативно-правовим актом регламентується обов’язковий характер не лише законної, а й відкритої та соціально орієнтованої діяльності правоохоронних органів: водночас зроблено акцент на ефективності їх функціонування та вирішенні конкретних, профільних проблем щодо охорони та забезпечення виконання нормативно-правового базису України та недопущення порушення законних прав, свобод та інтересів громадян.

У контексті впливу громадянського суспільства на правоохоронні органи маємо зазначити, виходячи з принципів, що закріплені не лише Конституцією України, а й специфічним нормативним актом, Законом України “Про національну безпеку України” від 21.06.2018 р. № 2469-VIII, правоохоронна діяльність в Україні здійснюється відповідно до людиноцентристського підходу, адже її специфіка передбачає забезпечення гідних та безпечних умов життєдіяльності людини, підтримання ідеї громадянського суспільства та забезпечення його демократичних засад, конституційного

ладу та концепції загального суспільного благоденства.

Ще одним принципом, на який варто звернути увагу під час дослідження проблематики впливу громадянського суспільства на правоохоронні органи, є принцип відповідальності держави та її посадових осіб перед громадянами, який закріплений в Основному Законі — Конституції України. Отже, таке засадниче положення, будучи нормою прямої дії, маючи декларативний характер та імперативне спрямування, є обов'язковим до виконання у будь-яких державних структурах. До них, зокрема, віднесу правоохоронні органи та органи правопорядку, загалом.

Відтак, громадянське суспільство є сталою одиницею, яке, будучи основним соціально-державним механізмом та силою суспільних перетворень, створює підвалини до гармонізованого, імплементованого та відносно кодифікованого законодавства, мета якого — дотримання основних прав та свобод людини і громадянина [9, с. 85–86].

Зазначимо, що ефективне використання принципу розподілу влади в Україні забезпечує громадянську захищеність, право на свободу в усіх її проявах, економіко-соціальний та політичний баланс суспільного розвитку в Україні. Діяльність правоохоронних органів відповідно до цього принципу в сучасній Україні базується на принципах детального розподілу основ їх діяльності та функціонування, а також на гарантованій професійності їх діяльності та дотриманні принципу відповідальності за власну діяльність, який прямо кореспондує засадничим по-

ложенням, що закладені Конституцією України.

Отже, можна стверджувати про наявність на теренах України державно-управлінського та політико-законодавчого апаратів, що дають можливість побічно, у непрямий спосіб (пасивно) реалізовувати процес впливу громадянського суспільства на діяльність правоохоронних органів шляхом нормотворчості та законодавчого регулювання.

Необхідно зацентувати увагу на тому, що Конституція України як Основний Закон держави, виступає для правоохоронних органів, одночасно, як зобов'язувальний та заборонний понятійно-категоріальний механізм. Органи виконавчої влади, до яких відносимо правоохоронні органи, керуються у своїй повсякденній діяльності нормами Конституції України, законів України та міжнародних нормативно-правових актів, що є частиною національного законодавства та стосуються проблематики впливу громадянського суспільства на діяльність правоохоронних органів та її державне регулювання.

Висновки. Отже, можна зазначити, що законодавчий базис механізмів впливу громадянського суспільства на державне регулювання правоохоронної діяльності у сучасній Україні спрямовує, координує діяльність правоохоронних органів та декларує основоположні ідеї співіснування громадянського суспільства та органів правопорядку, через такі ланцюгово-стратегічні ланки:

- Конституція України;
- Закони України “Про національну безпеку України” та “Про оперативно-розшукову діяльність”;

• міжнародні нормативно-правові акти: Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод, Міжнародний пакт про громадянські та політичні права, директиви Організації Об'єднаних Націй, Ради Європи та Європейського Союзу.

Загалом діяльність правоохоронних органів, фактично, підлягає контролю та ревізії з боку громадськості. Знову-таки, такому праву людини та громадянина у сучасній Україні кореспондує принцип демократизму. Демократизм як суспільно-політична течія та державно-управлінська ідеологія знаходить своє відображення в абсолютному праві громадян на контроль за діяльністю органів влади (зокрема, мова йде і про правоохоронні органи як органи виконавчої влади); останні, своєю чергою, відповідають на подібні ревізії з боку громадян прозорою, ефективною та законною з юридико-правової точки зору, діяльністю [10, с. 352–353; 11].

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Закон України “Про національну безпеку України” // ВВР України. 2018. № 31. Ст. 241 // Документ 2469-VIII // Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2469-19#Text>
2. *Мацюк А.* Громадянське суспільство – соціальна основа держави, влади, демократії // Укр. право. 1995. № 1 (2). С. 24–29.
3. *Рибкало В.* Державна політика: аналіз та впровадження в Україні: конспект лекцій до навчального модуля / В. Рибкало, В. Тертичка; Укр. Акад. держ. упр. при Президентові України. К., 2002. С. 53–55.

4. Конституція України // ВВР України. 1996. № 30. Ст. 141 // Документ 254к/96-ВР // Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр#Text>
5. Закон України “Про оперативно-розшукову діяльність” // ВВР України. 1992. № 22. Ст. 303 // Документ 2135-XII // Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2135-12#Text>
6. Органи державної влади України: монографія / В. Ф. Погорілко та ін.; за ред. В. Ф. Погорілка; Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького. К., 2002. 592 с.
7. Про затвердження Правил етичної поведінки поліцейських [Електронний ресурс] // МВС УКРАЇНИ. 2016. Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1576-16>
8. *Калайнов Д. П.* Правова основа реалізації принципу відкритості та прозорості в діяльності Національної поліції України // Південноукраїнський правничий часопис. 2017. № 2. С. 3–5.
9. Адміністративна діяльність органів внутрішніх справ: підручник / Ю. П. Битяк, В. В. Богущкий, Л. П. Коваленко та ін. Х. : Право, 2013. 472 с.
10. Захист прав, свобод і законних інтересів громадян України в процесі правоохоронної діяльності : матеріали міжвуз. наук.-практ. конф. (м. Донецьк, 27 квітня 2001 р.) / голов. ред. І. Г. Кириченко. Донецьк : ДІВС, 2001. 656 с.
11. *Romanenko E., Chaplai I.* Theoretical and methodological foundations subsystem brand management at the enterprise // Науковий вісник Полісся. 2017. № 2 (2017). Р. 156–163.

REFERENCES

1. Zakon Ukrainy “Pro natsionalnu bezpeku Ukrainy” : vid 21 chervnia 2018

- roku, № 2469-VIII [Law of Ukraine “On National Security of Ukraine” from June 21, 2018, № 2469-VIII]. (2018). *Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy – Bulletin of Verkhovna Rada of Ukraine*, 31. Art. 241. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2469-19#Text> [in Ukrainian].
2. Matsiuk A. (1995). Hromadianske suspilstvo – sotsialna osnova derzhavy, vlady, demokratii [Civil society – the social basis of the state, government, democracy]. *Ukr. pravo – Ukrainian right*, 1(2), 24–29 [in Ukrainian].
 3. Rebkalo V., Tertychka V. (2002). *Derzhavna polityka: analiz ta vprovadzhennia v Ukraini* [State policy: analysis and implementation in Ukraine]. Kyiv: Ukr. Akad. derzh. uprav. pry Prezidentovi Ukrainy [in Ukrainian].
 4. Konstytutsiia Ukrainy : vid 28 chervnia 1996 roku [The Constitution of Ukraine from June 28, 1996]. (1996). *Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy – Bulletin of Verkhovna Rada of Ukraine*, 30. Art. 141. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254k/96-vr#Text> [in Ukrainian].
 5. Zakon Ukrainy “Pro operativno-rozshukovu diialnist” : vid 18 liutoho 1992 roku, № 2135-XII [Law of Ukraine “On operational and investigative activities” from February 18, 1992, № 2135-XII]. (1992). *Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy – Bulletin of Verkhovna Rada of Ukraine*, 22. Art. 303. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2135-12#Text> [in Ukrainian].
 6. Pohorilko V. F., et al. (2002). *Orhany derzhavnoi vlady Ukrainy* [Public authorities of Ukraine]. Kyiv: In-t derzhavy i prava im. V. M. Koretskoho [in Ukrainian].
 7. Nakaz Ministerstva Vnutrishnikh Sprav Ukrainy “Pro zatverdzhennia Pravyl etychnoi povedinky politseiskykh” : vid 09.11.2016, № 1179 [Order of the Ministry of Internal Affairs of Ukraine “On approval of the Rules of ethical conduct of police” from 09.11.2016, № 1179]. (2016). *zakon.rada.gov.ua*. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1576-16> [in Ukrainian].
 8. Kalaianov D. P. (2017). Pravova osnova realizatsii pryntsyphu vidkrytosti ta prozorosti v diialnosti Natsionalnoi politsii Ukrainy [Legal basis for the implementation of the principle of openness and transparency in the activities of the National Police of Ukraine]. *Pivdennoukrainskyi pravnychyi chasopys – South Ukrainian Law Journal*, 2, 3–5 [in Ukrainian].
 9. Bytiak Yu. P., Bohutskyi V. V., Kovalenko L. P., et al. (2013). *Administratyvna diialnist orhaniv vnutrishnikh sprav* [Administrative activity of internal affairs bodies]. Kharkiv: Pravo [in Ukrainian].
 10. Kyrychenko I. H. (Eds.). (2001). *Zakhyst prav, svobod i zakonnykh interesiv hromadian Ukrainy v protsesi pravookhoronnoi diialnosti – Protection of the rights, freedoms and legitimate interests of citizens of Ukraine in the process of law enforcement*. Proceedings of interuniversit. scientific-practical conference. Donetsk: DIVS [in Ukrainian].
 11. Romanenko E., Chaplai I. (2017). Theoretical and methodological foundations subsystem brand management at the enterprise. *Naukovyi visnyk Polissia – Scientific Bulletin of Polissia*, 2, 156–163 [in Ukrainian].